

Dossier de premsa FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018

Jordi Riera (director)

Juny de 2019

FUNDACIÓ
Fundacions
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

Índex

Idees i propostes destacades	4
El context: reptes coneguts, canvis necessaris.....	6
10 palanques per al canvi: l'aportació de l'Anuari 2018	6
1. Consolidar l'avaluació formativa i per competències dels alumnes.....	7
2. Estratègia per aprofitar les tecnologies educatives per millorar els aprenentatges.....	7
3. Incloure l'orientació com a contingut bàsic tot al llarg del cicle educatiu.....	8
4. Facilitar les transicions i les connexions dins l'educació secundària postobligatòria...	8
5. Potenciar la capacitat dels centres per liderar els canvis educatius.....	9
6. Fer efectiva la participació de les famílies a l'escola, sobretot de les més vulnerables	9
7. Dissenyar i implementar una política ambiciosa per als centres desafavorits.....	10
8. Enfortir les xarxes educatives al territori dotant-les de recursos i lideratge	10
9. Garantir la qualitat del professorat novell mitjançant un programa d'inducció a la docència	11
10. Una política que posi l'evidència i la recerca educativa al servei de les escoles.....	11
Anuari 2018: fruit d'un esforç col·lectiu.....	12
Direcció i autories.....	12
Fitxes dels capítols de l'Anuari 2018.....	13

Les publicacions de la Fundació Jaume Bofill estan disponibles per a descàrrega al web www.fbofill.cat.

Primera edició: juny de 2019

© Fundació Jaume Bofill, 2019
Provença, 324
08037 Barcelona
fbofill@fbofill.cat
<http://www.fbofill.cat>

Aquesta obra està subjecta a la llicència Creative Commons de **Reconeixement-Compartirigual (by-sa)-Internacional**:
Es permet l'ús comercial de l'obra i de les possibles obres derivades, la distribució de les quals cal fer-la amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

Autors: Jordi Riera (director), Sílvia Amblàs, Joan Badia, Xavier Bonal, Mireia Civís, Marta Comas, Mercè Gisbert, Judith Jacovkis, Jordi Longàs, Ana Marín, Miquel Martínez, Xavier Martínez-Celorrio, Carles Monereo, Montserrat Oliveras, Marcel Pagès, Miquel Àngel Prats, Josep Lluís Segú i Aina Tarabini

Coordinació editorial: Anna Sadurní
Direcció àrea de recerca: Mònica Nadal
Cap de projectes: Miquel Àngel Alegre

Fotografia de la coberta: Lluís Salvadó

Reptes de l'educació a Catalunya. Anuari 2018.

“Fer possible els canvis necessaris”

Idees i propostes destacades

1. Una peça clau perquè que els alumnes aprenguin les competències necessàries per al segle XXI és apostar decididament per avaluar-les i promoure-les. Això implica dissenyar noves eines i adaptar bona part de les eines d'avaluació que avui s'utilitzen als centres.

Proposta: transformar les proves de selectivitat en una avaluació que incorpori continguts competencials clau en les diferents àrees de coneixement.

2. A Catalunya, la política en el terreny de les tecnologies educatives ha prioritzat la dotació d'infraestructures i dispositius per sobre d'una estratègia clara per al seu aprofitament pedagògic

Proposta: per part del Departament, finançament i definició de criteris sobre les necessitats tecnològiques dels centres, per evitar desigualtats en l'accés d'escoles i alumnes a aquests recursos

3. A Catalunya no existeix un model d'orientació que defineixi continguts i procediments bàsics, ni quin ha de ser el perfil de l'orientador. L'orientació continua tenint un caràcter descriptiu (informació d'opcions) i concentrant-se en moments puntuals del cicle educatiu

Proposta: Acord nacional sobre l'orientació acadèmica i professional a Catalunya, amb dotació pressupostària i implicació de tots els agents. Que inclogui: a) Definició del perfil professional de l'orientador; b) establiment de serveis de “finestreta única

4. L'abandonament educatiu (17,1% en conjunt, 34% entre els fills de famílies amb baix nivell d'estudis) es reduiria amb una millor política d'orientació a la secundària i amb una oferta post obligatòria menys polaritzada, més híbrida i connectada i millor distribuïda en el territori

Proposta: garantir la connexió entre Cicles Formatius de Grau Mitjà i CF de Grau Superior d'una mateixa família professional, així com incloure continguts de la Formació Professional en els estudis de Batxillerat.

5. L'èxit de tota reforma educativa depèn de la complicitat i participació del centre educatiu. Actualment, l'acumulació de tasques de gestió limita la innovació i millora dels centres, i representa un obstacle per l'aplicació de plans i programes educatius impulsats des de les administracions educatives

Proposta: simplificació, per part del Departament, dels processos de gestió dels centres i eliminació de tràmits innecessaris (recollida de dades, indicadors...).

6. Les famílies més vulnerables tenen una relació més distant amb l'escola. Això fa que perdin capacitat d'incidència en determinades decisions (sortides, material o ajuts) i limita el seguiment escolar que puguin fer dels seus fills

Proposta: obrir una línia de subvenció especial per a AMPAs de centres situats en entorns vulnerables que treballin des d'una lògica inclusiva i obrir els espais de participació amb nous formats i horaris flexibles a fi d'atreure famílies amb menys presència a l'escola

7. La manera més efectiva i sostenible d'incrementar la qualitat del sistema educatiu passa per millorar els resultats dels alumnes i centres socialment més desafavorits. A dia d'avui a Catalunya no disposem d'un model sòlid i coherent d'atenció als centres desafavorits

Proposta: Assignació de recursos als centres segons el nivell de necessitat (finançament per fórmula) i creació de Zones d'acció prioritària, com a unitat bàsica en la gestió i la política educativa (planificació, recursos humans, programes i serveis, etc) en zones desafavorides.

8. La solució de reptes educatius com el fracàs escolar, l'abandonament o la segregació passa pel treball en xarxa entre escoles, professionals de diferents àmbits, serveis i recursos de diferents administracions. Tenim a casa experiències interessants que han tingut problemes de sostenibilitat i manca de lideratge

Proposta: estendre i dotar financerament els Pactes i els Plans Educatius en l'àmbit local, planificant la seva gestió a partir de la xarxa d'actors d'Educació, Serveis Socials, Joventut, Ocupació i Salut

9. A diferència d'altres països com Anglaterra o Alemanya, a Catalunya s'ha donat poca importància a la formació pràctica del professorat novell (inducció). Manca un model estratègic i articulat d'iniciació en la professió. En conseqüència, el seu desplegament és molt desigual entre centres i territoris.

Proposta: definir un programa nacional de formació del professorat novell que estableixi com a requisit per accedir a la docència haver estat acreditat mitjançant un període d'inducció en centres especialment preparats i reconeguts.

10. A Catalunya existeix una clara distància entre el dia a dia de les escoles i el món de la recerca i les evidències de coneixement. Aquesta distància comporta: intervencions educatives no basades en evidències, uns professionals de l'educació poc empoderats i, en conjunt, pèrdua d'oportunitats de millora del sistema educatiu.

Proposta: elaborar un Llibre blanc sobre l'estat i les potencialitats d'un sistema català de R+D educativa, amb la participació de l'administració, universitats i entitats que mobilitzen coneixement. Seria la base per a un Pla nacional de R+D educativa.

Per a qualsevol consulta [podeu contactar](#) amb:

Ismael Palacín, director de la Fundació Jaume Bofill (620 587 300),
Jordi Riera, director de l'Anuari 2018 (686 816 255) o **Miquel Àngel Alegre**, cap de projectes de la Fundació Jaume Bofill (620 918 577)

El context: reptes coneguts, canvis necessaris

Catalunya viu actualment processos de canvi i innovació en el seu sistema educatiu i en les seves escoles. Aquests canvis s'observen en la manera d'enfocar els **ensenyaments** (menys memorística, més competencial), en les preocupacions de fons (**equitat i inclusió**), i en les apostes sobre com governar-los (**autonomia** de centre, treball en xarxa i **coresponsabilitat** entre administracions i agents educatius).

El principal desafiament que té plantejat el sistema educatiu avui dia és **com fer reals i profunds aquests canvis**, apostant per accions decidides i valentes. Més enllà de mesures cosmètiques i d'innovacions superficials, calen propostes fermes de transformació educativa, basades en l'evidència i la reflexió.

10 palanques per al canvi: l'aportació de l'Anuari 2018

En aquest Anuari presentem **10 palanques** per encarar i fer possible els canvis que requereix el sistema educatiu. Aquestes palanques han estat identificades i contrastades en un procés deliberatiu que ha comptat amb més de **100 experts, autoritats i professionals de l'educació** (universitats, centres educatius, administració educativa, entitats...). Finalment, sota la direcció científica de **Jordi Riera** (catedràtic d'Educació de la URL-Blanquerna), 17 autors han estat els encarregats d'elaborar els capítols on es concreten les palanques seleccionades.

Què tenen d'especial aquestes palanques?

En primer lloc, apel·len a **canvis sistèmics per garantir una transformació educativa sostinguda en bases d'equitat i qualitat**. Per exemple, l'anuari s'ocupa de com avançar cap a una autèntica política d'atenció als centres i entorns socialment desfavorits, o de com transformar l'educació secundària postobligatòria i les transicions entre etapes per reduir l'abandonament educatiu prematur.

En segon lloc, parlem d'**intervencions nuclears en les experiències d'aprenentatge dels alumnes**. Per exemple, l'anuari es planteja quines condicions i instruments han de permetre educar i avaluar per competències o com introduir les tecnologies a l'escola amb un ús veritablement efectiu.

1. Consolidar l'avaluació formativa i per competències dels alumnes

Els centres i el sistema educatiu català han estat impulsant els darrers anys l'educació per competències. Aquest enfocament prioritza el saber fer (habilitats, destreses en les diferents àrees de coneixement i en l'àmbit socioemocional) per sobre l'ensenyament memorístic i de coneixements tancats. Tanmateix, el desplegament d'aquest model d'ensenyament és encara molt limitat i desigual entre centres i etapes educatives.

Una peça clau per garantir que els alumnes aprenen competències és disposar d'eines d'avaluació que les valorin i les promoguin. A dia d'avui, tenim un coneixement dispers de com han de ser aquestes eines, raó per la qual se segueixen prioritant enfocaments d'avaluació tradicionals amb poc caràcter formatiu (exàmens o proves de continguts). Un currículum competencial ha d'anar acompanyat d'un sistema d'avaluació formativa i per competències.

Propostes destacades:

- Elaboració per part d'experts d'un catàleg i un protocol d'ús d'eines d'avaluació per competències, que inclogui metodologies com: rúbriques d'auto-avaluació i co-avaluació, meta-avaluació, feedback formatiu i avaluació democràtica. Aquest ha d'estar finançat, guiat i validat pel Departament d'Educació.
- Revisar i depurar les proves de competències bàsiques de 6è i 4t d'ESO per aconseguir un contingut més competencial i funcional del que tenen actualment.
- Transformar les proves de selectivitat en una avaluació que incorpori continguts competencials clau en les diferents àrees de coneixement. Actualitzant la selectivitat en aquesta direcció s'aconseguiria fer un pas endavant en la introducció de l'enfocament per competències en el Batxillerat, on ara mateix hi és absent.

[Més informació al [capítol 1 de Carles Monereo](#). Veure fitxa més avall]

2. Estratègia per aprofitar les tecnologies educatives per millorar els aprenentatges

A Catalunya, la política en el terreny de les tecnologies educatives ha prioritzat la preocupació per la dotació d'infraestructures i dispositius (ordinadors, tablets, connexió) per sobre d'una estratègia clara per al seu aprofitament pedagògic. Es perd així una oportunitat per ampliar i fer significatius, actuals i motivadors els aprenentatges de l'alumnat. Aprofitar aquesta oportunitat requereix partir d'un marc estratègic digital en educació i garantir la competència del professorat en aquesta matèria.

Propostes destacades:

- Incloure les tecnologies digitals com a contingut bàsic i troncal dels programes reconeguts de formació inicial i com a peça clau del desenvolupament professional del professorat (formació permanent i acreditacions de mèrits docents).
- Per part del Departament, finançament i definició de criteris sobre les necessitats tecnològiques dels centres, per evitar desigualtats en l'accés d'escoles i alumnes a aquests recursos. Això implica col·laborar amb el sector tecnològic perquè respongui a aquestes necessitats, per exemple, en termes d'interoperabilitat i actualitzacions.

[Més informació al [capítol 2, de Mercè Gisbert i Miquel Àngel Prats](#). Veure fitxa més avall]

3. Incloure l'orientació com a contingut bàsic tot al llarg del cicle educatiu

A Catalunya, no existeix un model d'orientació que defineixi criteris d'actuació, continguts i procediments bàsics i compartits. Tampoc existeix un perfil de l'orientador, que defineixi quines han de ser les seves competències, responsabilitats i dedicacions. L'orientació sovint té un caràcter molt descriptiu (només informatiu de les opcions acadèmiques) i concentrant-se en moments puntuals del cicle educatiu. També es constata una manca de coordinació entre espais, serveis i administracions implicades. En conseqüència, no és estrany que molts joves es perdin o prenguin males decisions al llarg de les etapes educatives i això explica les elevades xifres d'abandonament educatiu al nostre país (17,1%, en contrast amb 10,6% de la UE el 2018).

Propostes destacades:

- Elaboració d'un Acord nacional sobre l'orientació acadèmica i professional a Catalunya, amb implicació de tots els agents i administracions implicades en el procés d'orientació (educació, joventut, serveis socials, ocupació...). Aquest Acord ha de contemplar dotació pressupostària, i hauria d'incloure:
 - Definició de la figura de l'orientador/a i del seu perfil professional (competències i dedicacions).
 - Serveis locals d'orientació de "finestreta única", que apleguin en un dispositiu d'atenció primària el conjunt dels serveis d'orientació especialitzats presents a cada territori.
- Garantir la formació en orientació dels equips directius i de tutors del centre, així com dels orientadors especialistes que les escoles tinguin com a referència (dins o fora del centre).

[Més informació al [capítol 3](#), de Josep Lluís Segú, Montse Oliveras i Sílvia Amblàs. Veure fitxa més avall]

4. Facilitar les transicions i les connexions dins l'educació secundària postobligatòria

La xacra de l'abandonament educatiu (17,1% en conjunt, 34% entre els joves estrangers i entre els fills de famílies amb baix nivell d'estudis) es reduiria dràsticament amb una bona política d'orientació a la secundària i amb una oferta post obligatòria menys polaritzada, més flexible, més híbrida i millor distribuïda en el territori. En l'actualitat, l'oferta pública de FP de grau mig és marcadament deficitària, sobretot en determinats territoris (com la ciutat de Barcelona). Alhora, la manca de connexions (curriculars, institucionals, legals, etc.) entre els Graus Mitjans i els Graus Superiors de la FP sovint generen dificultats de continuïtat formativa dins l'itinerari professionalitzador.

Propostes destacades:

- Garantir la connexió entre Cicles Formatius de Grau Mitjà i CF de Grau Superior d'una mateixa família professional.
- Incorporar dins el Batxillerat mòduls de formació professional (p.ex. en les optatives).
- Incrementar l'oferta pública de famílies de FP allà on existeix més demanda real o potencial.

[Més informació al [capítol 4](#), d'Aina Tarabini i Judith Jacovkis. Veure fitxa més avall]

5. Potenciar la capacitat dels centres per liderar els canvis educatius

L'èxit de tota reforma educativa depèn de la complicitat i participació del centre educatiu. Actualment els equips directius dels centres afirmen sentir-se estressats i sobrecarregats de tasques burocràtiques i de gestió, sense temps per exercir el seu lideratge pedagògic, l'acompanyament del professorat, la participació en programes d'innovació i xarxes de centres, etc. En conjunt, l'acumulació de tasques de gestió limita la innovació i millora dels centres, i representa un obstacle per l'aplicació de plans i programes educatius impulsats des de les administracions educatives.

Propostes destacades:

- Revisió, per part del Departament, de tota la normativa que regula el funcionament dels centres (públics, concertats i privats), simplificació dels processos de gestió i eliminació de tràmits innecessaris (recollida de dades, indicadors...), amb la finalitat que equips directius i docents tinguin més temps per dedicar-se als reptes de l'ensenyament.
- Crear un Centre de Formació per al Lideratge Educatiu, amb la participació de l'administració i els diferents centres de formació del professorat (universitats incloses), amb l'objectiu d'unificar l'oferta formativa en aquest àmbit i fer de la millora de les competències directives una prioritat de país.

[Més informació al [capítol 5](#), de Joan Badia. Veure fitxa més avall]

6. Fer efectiva la participació de les famílies a l'escola, sobretot de les més vulnerables

La participació de les famílies a l'escola és desigual. La manca d'una relació regular i significativa entre l'escola i les famílies més vulnerables i d'origen estranger fa que aquestes tinguin menys capacitat d'incidència en les decisions escolars que afecten al col·lectiu familiar (sortides, material o ajuts) i limita el seguiment escolar que puguin fer dels seus fills.

Propostes destacades:

- Per part del Departament d'Educació, obrir una línia de subvenció especial per a AMPAs de centres situats en entorns vulnerables que treballin des d'una lògica inclusiva.
- Garantir que tots els centres tenen accés a les figures de mediació familiar que proporcionen els ajuntaments, amb funcions com: acompanyament i vinculació de les famílies amb l'escola, dinamització de xarxes comunitàries o facilitació de programes culturals i de lleure.
- Per part dels centres, ampliar horaris per a tutories i reunions personalitzades amb famílies en petit grup, on establir una comunicació bilateral sobre el que es fa a l'escola, el que aprenen els infants i una avaluació formativa.

[Més informació al [capítol 6](#), de Marta Comas. Veure fitxa més avall]

7. Implementar una política ambiciosa per als centres desafavorits

L'evidència demostra que la manera més efectiva i sostenible d'incrementar la qualitat del sistema educatiu passa per millorar els resultats dels alumnes i centres més desafavorits, i cal dir que a dia d'avui a Catalunya no disposem d'un model sòlid i coherent d'atenció als centres desafavorits. L'existència de centres socialment molt desafavorits (d'alta complexitat) és una problemàtica de primer nivell al nostre país: els centres de major complexitat representen un 16% a secundària i un 17% i a primària. Les diferències entre la mitjana de resultats dels centres d'alta i baixa complexitat arriben a ser de 1,6 punts sobre 10 en matemàtiques i de 1,2 en català a l'ESO.

Propostes destacades:

- Estudi i implementació per part del Departament d'Educació d'un finançament per fórmula en l'assignació de recursos humans i materials als centres. D'aquesta manera, els recursos s'assignen gradualment d'acord amb criteris de necessitat i s'evita l'estigmatització de l'alta complexitat.
- Creació de Zones d'acció prioritària o d'atenció educativa preferent, com a unitat bàsica en la gestió de l'escolarització i els recursos humans (professorat i especialistes) i en l'articulació de programes i serveis educatius en territoris desafavorits. Comptarien amb un Consell Educatiu de Zona, amb representants dels centres, de les AMPAs, de l'alumnat, de les administracions educatives local i autonòmica i amb representants del territori.

[Més informació al [capítol 7](#), de Xavier Bonal i Marcel Pagès. Veure fitxa més avall]

8. Enfortir les xarxes educatives al territori dotant-les de recursos i lideratge

La resolució de bona part dels reptes educatius que es plantegen en el territori (fracàs escolar, abandonament, absentisme, segregació...) passa necessàriament pel treball en xarxa entre centres educatius, professionals de diferents àmbits o entre serveis i recursos de diferents administracions. Tenim a casa nostra experiències (com els Plans Educatius d'Entorn o els Projectes Educatius de Barri) que mostren efectes positius en termes de cohesió social i equitat educativa. Aquestes experiències, però, no han rebut el suport necessari per part de l'administració educativa o local, el que ha provocat que el desplegament hagi estat molt desigual i poc sostenible arreu del país. Això genera inequitats entre territoris i col·lectius.

Proposta destacada:

- Estendre i dotar financerament els Pactes i els Plans Educatius en l'àmbit comarcal i local, de caràcter estratègic, que contemplin l'educació dins i fora de l'escola, assenyalant prioritats d'acció i planificant la seva gestió a partir de la integració en xarxa dels actors d'Educació, Serveis Socials, Benestar i Família, Joves, Ocupació, i Salut.

[Més informació al [capítol 8](#), de Mireia Civís i Jordi Longàs. Veure fitxa més avall]

9. Garantir la qualitat del professorat novell mitjançant un programa d'inducció a la docència

Els estudis demostren que, més que les infraestructures, els materials, el currículum o la ràtio alumne-professor, el factor escolar que més marca les oportunitats educatives dels alumnes és la qualitat del mestre. I s'ha fet també evident que una part transcendental de la qualitat docent depèn de com es forma el professorat novell en els primers moments d'incorporar-se al centre, en contextos de pràctica real de la professió. És el que es coneix com a inducció a la docència. A diferència d'altres països com Anglaterra, Alemanya o Estònia, a Catalunya s'ha donat poca importància a la inducció del professorat novell, manca un model estratègic i articulat sobre com s'ha de garantir i, en conseqüència, el seu desplegament és molt desigual entre centres i territoris.

Proposta destacada:

- Definir un programa nacional d'inducció que estableixi com a requisit per accedir a la docència haver estat acreditat com a docent mitjançant un període d'inducció en centres reconeguts per l'administració. El disseny del sistema d'accés i el seguiment acadèmic del període d'inducció hauria de ser compartit entre universitats formadores de docents i administració educativa. La gestió del programa hauria de ser competència de l'administració.

[Més informació al [capítol 9](#), de Miquel Martínez i Ana Marín. Veure fitxa més avall]

10. Una política que posi l'evidència i la recerca educativa al servei de les escoles

A dia d'avui, a Catalunya existeix una clara distància entre, per un costat, el sistema educatiu i els centres escolars i, per l'altre, el món de la recerca i les evidències de coneixement. Les administracions i les escoles impulsen nombrosos programes per resoldre els reptes educatius, però no ho fan tenint en compte l'evidència disponible sobre el seu impacte. Alhora són programes que rarament són avaluats en clau d'impacte. Per la seva banda, l'àmbit de la recerca educativa viu també d'esquenes a les necessitats de coneixement del món educatiu. Aquesta distància comporta: unes intervencions educatives no basades en els resultats de la recerca, uns professionals de l'educació poc empoderats de coneixement i, en conjunt, una pèrdua d'oportunitats de millora i modernització dels sistemes i les polítiques educatives. Cal avançar en la línia com ho han fet altres països del nostre entorn (i.e. Regne Unit), amb projectes i institucions que incentivin l'acostament entre recerca i món educatiu.

Propostes destacades:

- Elaborar un Llibre blanc sobre l'estat, l'impacte i les potencialitats d'un sistema català de R+D educativa, amb la participació de l'administració, universitats i entitats que mobilitzen coneixement. Aquest llibre blanc hauria de ser la base per a un Pla nacional de R+D educativa que programi el conjunt d'accions que han de permetre fer efectiu un model integrat de recerca i educació.
- Incorporar la dedicació a la recerca del professorat com a temps de treball, facilitant els permisos individuals de formació i recerca, i incorporant-la com a requisit en els concursos-oposició d'equips directius i inspectors.

[Més informació al [capítol 10](#), de Xavier Martínez-Celorrio. Veure fitxa més avall]

Anuari 2018: fruit d'un esforç col·lectiu

Una gran part dels continguts i conclusions de l'Anuari són **fruit d'un treball col·lectiu**. En conjunt, més de 100 persones han estat implicades en la identificació, elaboració i contrast d'aquests continguts, persones que han aportat les seves visions i expertesa des de diferents àmbits: els centres educatius, les universitats, l'administració pública i el tercer sector.

- Reunions i seminaris inicials, per prioritzar temes i reptes: 35 persones.
- Seminaris de contrast de propostes: 53 persones.
- Autors/es dels capítols: 17 persones.

Tot aquest esforç ha comptat amb la direcció científica de **Jordi Riera** (catedràtic d'Educació de la URL-Blanquerna) i amb la coordinació tècnica de **Natàlia Llorente**.

Direcció i autories

Direcció:

Jordi Riera, catedràtic d'Educació, vicerector de Política Acadèmica i adjunt al rector de la URL, professor a la FPCEE-Blanquerna de la mateixa universitat i investigador principal del grup de recerca PSITIC; jordirromani@blanquerna.url.edu

Autors/es:

- Sílvia Ambàs, Directora de DEP Institut; ambblas@dep.net
- Joan Badia, Expert en innovació i formació de docents; joan.badiap@gmail.com
- Xavier Bonal, Professor de Sociologia de la UAB; xavier.bonal@uab.cat
- Mireia Civís, Professora de la URL (Blanquerna); mireiacz@blanquerna.url.edu
- Marta Comas, Doctora en Sociologia de l'Educació per la UAB i directora de l'Àrea d'Innovació, Programes i Formació del CEB; mcomass@gmail.com
- Mercè Gisbert, Catedràtica de Tecnologia Educativa de la Universitat Rovira i Virgili; merce.gisbert@urv.cat
- Judith Jacovkis, Sociòloga i investigadora de la UAB; judith.jacovkis@gmail.com
- Jordi Longàs, Professora de la URL (Blanquerna); jordilm@blanquerna.url.edu
- Ana Marín, Investigadora del GREM de la UB; anamarin@ub.edu
- Miquel Martínez, Catedràtic de Teoria de l'Educació de la UB; miquelmartinez@ub.edu
- Xavier Martínez-Celorio, assessor del Ministeri d'Educació i Formació Professional; xmcmartinez@gmail.com
- Carles Monereo, Catedràtic de Psicologia de l'Educació de la UAB; carles.monereo@uab.cat
- Montserrat Oliveras, Co-fundadora de DEP Institut i Educaweb; oliveras@educaweb.com
- Marcel Pagès, Investigador del GEPS de la UAB; marcelpages.pm@gmail.com
- Miquel Àngel Prats, Professor de Tecnologia Educativa de la FPCEE Blanquerna; miquelpf@blanquerna.url.edu
- Josep Lluís Segú, Director general de DEP Institut i Educaweb; jsegu@educaweb.com
- Aina Tarabini, Professora del Departament de Sociologia de la UAB; aina.tarabini@uab.cat

Coordinació tècnica: Natàlia Llorente; nllorente@fbofill.cat

Fitxes dels capítols de l'Anuari 2018

1. De l'aprendre per a ser avaluat a l'avaluació per aprendre: perspectives i prospectives

Carles Monereo, Catedràtic de Psicologia de l'Educació de la UAB
carles.monereo@uab.cat

Youtube: <https://youtu.be/mH6p6snetMI>

Una societat complexa com l'actual, amb greus conflictes polítics, econòmics, ecològics, sanitaris, etc., **necessita professionals competents**, capaços de posar en joc els coneixements adquirits per afrontar de forma eficaç aquests problemes urgents. Les persones que no disposin d'aquestes competències veuran incrementat el seu risc d'exclusió social.

En aquest punt, el paper de l'avaluació és crucial. Només una **avaluació basada en principis d'autenticitat** i que tingui com a fita promoure aprenentatges funcionals, profunds i sostinguts pot garantir la consecució d'aquestes competències.

A Catalunya fa temps que s'ha iniciat la transició d'un model d'aprenentatge basat en sabers curriculars a un model educatiu basat en competències i habilitats. Tanmateix, la profunditat d'aquest desplegament és molt limitada i desigual entre centres i etapes educatives. Una peça clau per apuntalar aquesta transició és l'**avaluació formativa i per competències**. Només si s'avaluen competències, s'ensenyaran competències.

Mesures:

1. Identificar i definir, primer de tot, **els problemes autèntics i rellevants** que l'aprenent haurà de resoldre, al finalitzar una etapa educativa, per demostrar la seva competència. Posteriorment, i en funció d'aquests problemes, decidir la resta d'elements curriculars: quins coneixements ensenyar, qui ho farà, com es farà, quan es farà, etc.
2. Promoure la **meta-avaluació** tant en els professors com en els estudiants. Això implica dues línies d'acció: a) elaborar instruments per avaluar a altres i auto-avaluar-se, i b) desenvolupar competències per avaluar la idoneïtat d'aquests instruments.
3. Incloure **noves formes de retro-informació (feedback)** després d'una avaluació, que permetin aprendre dels errors comesos. Per exemple, quan parlem de l'avaluació de l'alumnat, una pràctica avalada per la recerca consisteix a evitar les puntuacions en la retro-informació i només oferir comentaris orientats a aprendre dels errors.

4. **Millorar l'autenticitat** de les proves institucionals (competències bàsiques, selectivitat) i eliminar mesures incoherents (exàmens parcials i finals, períodes dedicats a l'avaluació). Cal que aquestes proves avaluïn sobre aprenentatges vinculats a competències autènticament associades als reptes de la societat actual.
5. Afavorir una “**avaluació mes democràtica**” amb la participació de la comunitat i de la Universitat en les diferents parts del procés. Per exemple, estudiants haurien de tenir mes protagonisme, sempre en funció de la seva edat, i participar, per exemple, en l'elaboració de les rúbriques i els criteris de correcció.

2. Educació i tecnologia: polítiques públiques i de qualitat per a un ús eficient

Mercè Gisbert, Catedràtica de Tecnologia Educativa de la Universitat Rovira i Virgili

merce.gisbert@urv.cat

Miquel Àngel Prats, Professor de Tecnologia Educativa de la FPCEE Blanquerna

miquelpf@blanquerna.url.edu

Youtube: <https://youtu.be/tFzrAPiTz8o>

A Catalunya, la política en el terreny de les tecnologies educatives ha prioritzat la preocupació per la dotació d'infraestructures (ordinadors, tablets, connexió) per sobre d'una estratègia clara per al seu aprofitament pedagògic. En efecte, la mera presència de les tecnologies al sistema escolar no implica automàticament beneficis de qualitat i equitat en el sistema educatiu. **La incorporació de les tecnologies a l'ensenyament, l'aprenentatge i l'avaluació requereix d'una estratègia pensada en clau pedagògica.**

Hi ha una evidència cada cop més generalitzada que **les tecnologies digitals canvien la forma com els estudiants aprenen, la manera com els professors ensenyen** a la vegada que es modifiquen les estratègies d'aprenentatge. Existeix també una comprensió cada cop més acceptada que l'aprenentatge avui en dia ha d'implicar molt més que l'adquisició única i exclusiva de coneixement; cal fer èmfasi amb la mateixa intensitat en el desenvolupament de competències, especialment en aquelles que són habilitats clau del segle XXI. En aquest context actual i futur, serà cabdal i cada vegada més important per a governs i nacions identificar **polítiques públiques de base sociodigital de qualitat, orientades al desenvolupament de la competència digital de la ciutadania.**

En aquest capítol es revisen les polítiques públiques internacionals al voltant del repte de la societat i l'educació digital de la ciutadania. En aquest marc, es presenta una mirada a Catalunya sobre el mateix fenomen, fent especial èmfasi en els **projectes i bones pràctiques**, per acabar amb un conjunt de propostes per avançar a Catalunya cap a un ús efectiu i de qualitat de la tecnologia en l'educació.

Mesures:

1. Des del punt de vista de la **governança**, implica:
 - a) Articular una agenda i estratègia digital de país, liderada des del govern o des d'una conselleria amb capacitat d'orientar i coordinar recursos (p.ex. Economia i coneixement). L'eix d'educació hauria de ser un dels destacats, tant perquè cal garantir les competències digitals de la ciutadania com per les orientacions prioritàries en la manera com s'han d'incloure en la formació de mestres i alumnes.
 - b) Finançament i informació sobre les actualitzacions tecnològiques. El sistema educatiu, en tots els seus nivells i la comunitat educativa en general no es poden permetre seguir el ritme d'actualització del mercat tecnològic. Cal proveir de polítiques que siguin garants d'accés i l'ús de la tecnologia i, per tant, de l'equitat tecnològica.

2. Des del punt de vista de les **infraestructures tecnològiques**, implica:
 - a) Entendre les infraestructures no exclusivament com a dotació de recursos TIC i connectivitat, sinó com estratègies de caràcter pedagògic i educatiu que marquin les necessitats que pot proveir el mercat tecnològic.
 - b) Garantir la interoperabilitat de les tecnologies utilitzades en educació.

3. Des del punt de vista del **desenvolupament professional del docent**, implica:
 - a) Garantir que tot el professorat estigui equipat amb el coneixement, les habilitats i la confiança d'integrar les tecnologies en la seva pràctica diària.
 - b) Formació inicial, inducció i permanent en l'àmbit digital per assegurar l'actualització i l'aprenentatge al llarg de la vida.

3. L'orientació, un repte de país

Josep Lluís Segú, Director general de DEP Institut i Educaweb

jsegu@educaweb.com

Montserrat Oliveras, Co-fundadora de DEP Institut i Educaweb

oliveras@educaweb.com

Sílvia Amblàs, Directora de DEP Institut i Educaweb

amblas@dep.net

Youtube: <https://youtu.be/xGQRPeLYDNE>

A Catalunya, no existeix un model d'orientació que defineixi criteris d'actuació, continguts i procediments bàsics i compartits. Tampoc existeix un perfil de l'orientador/a, que defineixi quines han de ser les seves competències, responsabilitats i dedicacions. L'orientació sovint té un caràcter molt descriptiu (només informatiu de les opcions acadèmiques) i es concentra en moments puntuals del cicle educatiu. També es constata una manca de coordinació entre espais, serveis i administracions implicades.

Amb tot, l'orientació al nostre ha d'adoptar, sense més dilació, una **aproximació universalista**, que transcendeixi el centre educatiu i involucri tant les famílies com la comunitat i, de forma més sistèmica, sigui la pedra de toc d'un sistema que desplegui mesures integrals per prevenir l'**abandonament escolar prematur** (que a Catalunya presenta de les xifres més altes d'Europa: 17,1%, en comparació amb el 10,6% de la UE l'any 2018) i faciliti, en tot cas, l'accés a segones oportunitats efectives.

L'orientació ha de servir perquè tot l'alumnat de forma equitativa accedeixi, participi, progressi i faci les transicions de manera satisfactòria al llarg i ample de la vida.

Mesures:

1. Elaboració d'un **Acord nacional sobre l'orientació acadèmica i professional a Catalunya**, amb implicació de tots els agents i administracions implicades (educació, joventut, serveis socials, ocupació...). Aquest document ha de definir l'orientació com a bé comú i contemplar dotació pressupostària.
2. **Definir la carrera professional dels orientadors** en el sector educatiu explicitant els coneixements, les competències, les habilitats i les xarxes professionals que han de dominar i adquirir en la fase de formació inicial i continua i desenvolupar al llarg de la seva carrera professional.
3. **Garantir la formació en orientació dels equips directius i de tutors del centre**, així com dels orientadors especialistes que les escoles tinguin com a referència (dins o fora del centre).
4. Crear un **currículum d'orientació que quedi infusonat en els continguts de totes les etapes** i cursos, des de la primària a la secundària obligatòria, fins a la secundària post obligatòria. Així, de forma gradual, i amb un ventall d'activitats i accions tant individuals com grupals, cal incloure el desenvolupament de les competències per a la gestió de la carrera professional (CMS).

4. Transicions a l'educació secundària post obligatòria a Catalunya: reptes, tensions i contradiccions

Aina Tarabini, Professora del Departament de Sociologia de la UAB

aina.tarabini@uab.cat

Judith Jacovkis, Sociòloga i investigadora de la UAB

judith.jacovkis@gmail.com

Youtube: <https://youtu.be/CfoJ4hPwwVU>

Les transicions a l'educació secundària post obligatòria són clau per entendre les desigualtats educatives i l'abandonament prematur dels estudis. Molts joves, particularment aquells que provenen d'entorns més desfavorits, 'es perden' en aquest trànsit, és a dir abandonen els estudis en el moment de la transició o poc temps després.

Des d'una perspectiva d'equitat educativa, aquesta comprensió ha de copsar els eixos de desigualtat tradicionals -classe, gènere i etnicitat- i també les noves formes d'estratificació i fragmentació associades al prestigi social de diferents institucions i branques de coneixement, i a les experiències dels estudiants en els seus diferents itineraris educatius.

Aquest capítol aborda, doncs, un repte clau per a garantir l'equitat del sistema educatiu català, fent una anàlisi sistèmica de l'articulació político-institucional de les transicions a Batxillerat i Cicles Formatius de Grau Mitjà al nostre país, assenyalant-ne les seves contradiccions, tensions i omissions, i proposant mesures per redreçar aquesta situació.

Mesures:

1. Des del punt de vista de la **planificació**:

- a) Planificar l'educació post obligatòria de forma integrada, incloent la Formació Professional i el Batxillerat, així com les relacions entre ambdues vies formatives.
- b) Definir un model de planificació de l'oferta formativa consensuat entre administracions i agents educatius, a llarg termini i dissenyat en clau d'equitat i mirada territorial.

2. Des del punt de vista de l'**oferta**:

- a) Actualitzar els models d'organització curricular, pedagògica i d'avaluació de l'educació secundària obligatòria i post obligatòria, posant especial èmfasi en la "desacademització" de l'ESO i al Batxillerat.
- b) Avançar cap a una hibridització de l'oferta formativa i potenciar la permeabilitat dels ensenyaments incloent ensenyaments professionals entre les optatives de Batxillerat.

3. Des del punt de vista de l'**orientació**:

- a) Incloure la orientació com una funció clau d'acompanyament dels centres educatius, mitjançant estratègies que l'estenguin tot al llarg de la trajectòria educativa.
- b) Incorporar estratègies d'experimentació a l'ESO que millorin el coneixement dels joves sobre les alternatives educatives i sobre els seus propis interessos i habilitats (ex: competències tecnològiques, tastets d'oficis, pràctiques en empreses, etc.).
- c) Dotar el professorat amb recursos que fomentin la reflexió sobre la pròpia tasca docent i en particular sobre les seves estratègies d'orientació.

5. El centre com a eix de la millora del sistema educatiu

Joan Badia, Expert en innovació i formació de docents

joan.badiap@gmail.com

Youtube: <https://youtu.be/yAAq55NLhQs>

El centre educatiu és el punt més sòlid per explicar el funcionament i els resultats globals d'un sistema educatiu. Situat entre les mesures globals del sistema i les propostes adreçades al professorat o a l'aula, el centre s'ha revelat, segons diverses i contrastades recerques internacionals, com el punt clau per a la transformació d'un sistema educatiu. En altres paraules, la probabilitat d'èxit de **tota reforma educativa passa per la complicitat i participació del centre educatiu.**

Actualment els equips directius dels centres afirmen sentir-se **estressats i sobrecarregats de tasques burocràtiques** i de gestió, amb poc temps per a la reflexió i el desenvolupament del seu lideratge pedagògic. Quines mesures caldria emprendre per tal d'avançar cap a models de **centres que es capaciten, aprenen** i es transformen per ser més efectius i equitatius?

Mesures:

1. Revisió, per part del Departament, de tota la normativa que regula el funcionament dels centres (públics, concertats i privats), **simplificació dels processos de gestió** i eliminació de tràmits innecessaris (recollida de dades, indicadors...), amb la finalitat que equips directius i docents tinguin més temps per dedicar-se als reptes de l'ensenyament
2. Centrar tot procés de reflexió i canvi a nivell de centre en l'aposta per millorar l'**aprenentatge dels estudiants** i, per tant, en els mètodes necessaris per potenciar-lo.
3. Potenciar la **formació permanent i la pràctica reflexiva del professorat**, especialment dels qui ocupen tasques de responsabilitat en nivells intermedis, entenen el centre com una comunitat professional d'aprenentatge. Una part essencial d'aquesta formació hauria d'anar adreçada a potenciar el **lideratge pedagògic distribuït**.
4. Incentivar processos d'**avaluació interna** dels centres, sense cap ànim de fiscalització, sinó amb la intenció d'ajudar els centres a reflexionar sobre la millora de l'aprenentatge dels alumnes.
5. **Participar o col·laborar en xarxes** professionals inter-centres, per aprendre i compartir experiències i projectes duts a terme.

6. Claus per repensar el paper de les famílies dins la comunitat educativa

Marta Comas, Doctora en Sociologia de l'Educació per la UAB i directora de l'Àrea d'Innovació, Programes i Formació del CEB

mcomass@gmail.com

Youtube: <https://youtu.be/FED8taOwEW4>

Les famílies es relacionen amb l'escola de formes diverses i sovint desiguals. S'observen **tres nivells progressius de participació escolar**:

- En el nivell més baix hi ha les **activitats d'acompanyament individual a l'escolarització**, que des de l'escola s'exigeixen com a compromís mínim de coresponsabilitat: ajudar a fer els deures o assistir a les tutories del fill o filla.
- En el segon esgraó hi trobaríem les activitats que suposen **involucrar-se directament a la vida del centre però de manera informal** o esporàdica.
- En el tercer esgraó s'hi situa la **participació formal, estructurada** en espais institucionalitzats com l'Ampa o el Consell escolar, que requereixen un compromís i un espai de representativitat de la resta de famílies.

Les **característiques socioeconòmiques** i culturals de les famílies condicionen les probabilitats de participar d'una manera o d'una altra a l'escola. Per exemple: 22,3% de les famílies autòctones participen activament a l'escola (comissions de treball o AMPA), front del 15,2% de les d'origen estranger. També, la participació s'incrementa quan les famílies tenen més estudis.

Aquestes desigualtats posen de manifest la **manca d'estructures de participació democràtica reals a l'escola**, on la veu de totes les famílies es tingui en compte. Aquesta mancança és una barrera per afrontar un canvi en la cultura escolar a gran escala com el que estem iniciant. Si no es té en compte la veu de mares i pares com a part fonamental de la comunitat educativa en el procés de repensar l'educació la transformació serà limitada a les aules, però no transcendirà.

Mesures:

- Com a marc general, cal **ajustar les actuacions a cada tipologia de famílies**. Amb les desconnectades, les que se senten estrangeres a l'escola, establir espais de confiança i reconeixement. Amb les que si participen, impulsar els espais d'apoderament i enfortir la tasca de les AFAs. Amb les híper-implicades obrir cal garantir que la participació té en compte l'interès del conjunt de famílies i la relació amb l'entorn.
- Crear **espais de treball compartits** entre docents, famílies, alumnat i personal no docent, per a executar projectes concrets o debatre aspectes que ens distancien.

3. Crear nous espais de treball on el motor és l'acció per “fer coses junts i millorar l'escola”. **Evitar reduir la participació de les famílies als espais formals**, com poden ser els Consells escolars, sovint massa burocratitzats, centrats en el traspàs unilateral d'informació i en l'aprovació “per defecte” dels documents.
4. **Ampliar horaris** per a tutories, reunions amb famílies en petit grup perquè hi pugui haver una comunicació bilateral sobre el que es fa a l'escola, el que aprenen els infants, els nous marcs de referència d'un aprenentatge competencial, una avaluació formativa.
5. Programar **activitats educatives en horari lectiu** on hi hagi presència de les famílies i se sentin reconegudes, afavorint que els diferents sabers dels familiars dels alumnes es visibilitzin a l'aula.

7. Les polítiques educatives d'atenció als centres escolars socialment desfavorits

Xavier Bonal, Professor de Sociologia de la UAB

xavier.bonal@uab.cat

Marcel Pagès, Investigador del GEPS de la UAB

marcelpages.pm@gmail.com

Youtube: <https://youtu.be/6Db2qy5Zlqc>

L'atenció als centres de major vulnerabilitat és un repte primordial en la política educativa per tal de pal·liar els efectes de les desigualtats socials i de condicions d'aprenentatge. El capítol explora les experiències internacionals més destacades de polítiques educatives prioritàries i realitza una revisió de les diferents etapes de les polítiques compensatòries a Catalunya que evidencia la debilitat de les mateixes i l'absència d'un model d'intervenció sòlid i coherent.

El capítol ofereix també una anàlisi de les característiques actuals dels centres de màxima complexitat, la seva distribució sectorial i el seu rendiment acadèmic. El curs 2016-2017, els centres de major complexitat representen un 16% a secundària i un 17% a primària. Alhora, l'alta complexitat es concentra de manera clara en la xarxa pública, qüestió que no s'explica per un major pes dels centres de titularitat pública. Concretament, un 85% dels centres de secundària d'alta complexitat són públics, percentatge que s'eleva al 91% a infantil i primària.

Es posa també de manifest la relació entre el nivell de complexitat dels centres i els seus resultats educatius. Concretament, les diferències entre la mitjana dels resultats entre els centres d'alta i baixa complexitat arriben a ser de 1,6 punts sobre 10 en el cas dels resultats de matemàtiques a secundària, de 1,2 respecte als resultats de català a secundària i de 1,0 punts en relació als resultats de català i matemàtiques a primària.

A Catalunya no podem parlar d'un model o d'una estratègia global d'atenció als centres desfavorits, sinó d'actuacions i plans puntuals i amb recursos insuficients. L'experiència de les polítiques desplegades en molts països i els seus resultats permeten abordar amb més seguretat una nova política d'atenció a les escoles d'alta complexitat.

Mesures:

1. Creació de **Zones d'acció prioritària o d'atenció educativa preferent**. Es planteja una reorganització territorial de la política educativa que permeti articular l'acció de suport als territoris desfavorits i no només a centres d'alta complexitat. Aquestes zones poden esdevenir la unitat bàsica en la gestió de l'escolarització i l'articulació de programes i serveis educatius.

2. **Finançament per formula per a l'assignació de recursos humans i materials.** La introducció de sistemes de finançament per formula pot ajudar a reduir l'aleatorietat, a guanyar objectivitat i més linealitat en l'assignació de recursos. Poden així mateix eliminar l'estigmatització de determinats centres i possibilitar una política gradual i progressiva que no es redueixi als centres classificats com a 'màxima complexitat'.
3. Introduir sistemes d'accés del **professorat** i d'accés a **la direcció de centres** en entorns d'elevada complexitat social que incentivin la realització de projectes d'intervenció a llarg termini i adaptats al context.
4. **Sistematitzar l'avaluació de l'impacte de les polítiques compensatòries.** Una política d'atenció als centres socialment desafavorits ha d'incorporar de manera obligada un conjunt d'indicadors que serveixin de referència per poder mesurar l'impacte de les mesures específiques que es despleguin, sigui en el terreny curricular, pedagògic, organitzatiu o financer.

8. Xarxes de coresponsabilitat socioeducativa: un nou repte per a la governança del sistema educatiu

Mireia Civís, Professora de la URL (Blanquerna)

mireiacz@blanquerna.url.edu

Jordi Longàs, Professora de la URL (Blanquerna)

jordilm@blanquerna.url.edu

Youtube: <https://youtu.be/RWU3EyGTmUo>

En la societat de la globalització i la complexitat, la presa de consciència que els reptes educatius són també complexos i alhora d'abast comunitari genera respostes articulades des de la col·lectivitat, la comunitat i el conjunt del sistema. En aquest marc, la "xarxa" sorgeix com a expressió d'un nou paradigma educatiu construït entorn els principis de la transdisciplinarietat, la **coresponsabilitat educativa, la col·laboració entre actors i l'acció socioeducativa integral**.

La xarxa esdevé una estratègia de governança socioeducativa alternativa als sistemes tradicionals jeràrquics, centralitzats i altament burocratitzats, que té la seva fortalesa en les polítiques locals o de proximitat.

Així, trobem experiències d'èxit nacionals i internacionals que aporten evidències del seu valor en el **desenvolupament del capital social comunitari**, la millora de la cohesió social i l'increment de resultats educatius des de criteris d'equitat. Des d'aquest punt de vista, és vital estendre el treball en xarxa arreu del territori, com una **estratègia d'equitat i cohesió també a nivell de país**.

Mesures:

1. Promoure **pactes integrals en l'àmbit comarcal i local**, de caràcter estratègic, que contemplin l'educació dins i fora de l'escola, assenyalant prioritats d'acció i planificant la seva gestió a partir de la integració en xarxa dels actors d'Educació, Serveis Socials, Benestar i Família, Joves, Ocupació, i Salut.
2. Substituir els Consells Escolars municipals per **Consells Educatius Locals**, integrats pels actors que tenen incidència en el territori, amb capacitat per establir consensos i pactes locals, tot vetllant pel disseny i execució de plans educatius locals.
3. **Racionalitzar les xarxes locals** existents cercant la màxima connectivitat entre els projectes educatius de base comunitària i els projectes d'innovació escolar.
4. Establir **sistemes per compartir informació** existent en diferents nivells de l'administració que permetin orientar i avaluar les polítiques socials i educatives que es desenvolupen en el nivell local, creant **observatoris** que permetin el seguiment d'indicadors clau d'educació i benestar.

9. De la formació inicial a la professió docent: la inducció a la docència

Miquel Martínez, Catedràtic de Teoria de l'Educació de la UB

miquelmartinez@ub.edu

Ana Marín, Investigadora del GREPPS de la UB

anamarin@ub.edu

Youtube: <https://youtu.be/sDE513oNE9o>

En el context de la societat del coneixement i la diversitat, apareixen nous reptes als que han de saber fer front els docents que demanen més formació en la pràctica i que no sempre es poden abordar en el període de formació inicial per molt bo que aquest sigui. Cal que els docents es formin i iniciïn la seva activitat professional participant més intensament en **contextos de pràctiques de qualitat**. És el que coneixem com a context o període d'inducció a la docència.

Vinculat a la inducció, cal disposar d'un **sistema d'acreditació** més enllà de la titulació que atorguen les universitats que socialment assegurin la **qualitat del docent novell** i la seva idoneïtat per treballar a l'escola en el context social, familiar, laboral, tecnològic i plurilingüe actual i propi del nostre país.

Diferents països del nostre entorn com **França, Alemanya, Regne Unit i Estònia** han avançat cap a la introducció de programes d'inducció que incorporen elements de desenvolupament personal, professional i social sòlids i que emfatitzen el seguiment i la formació del professorat novell en els primers anys d'exercici, així com l'avaluació del procés. Com podem avançar a casa nostra cap a un model que garanteixi la qualitat docent i, a partir d'aquí, la qualitat i l'equitat dels processos d'ensenyament i aprenentatge?

Mesures:

1. Establir una **formació inicial** de tres-cents crèdits de grau i de màster en educació, que proporcioni els coneixements i competències bàsiques i el coneixement pràctic per l'exercici de la docència avui amb un fort component de pràcticum resident el darrer any, on teoria i pràctica estiguin estretament lligades.
2. Implementar un **període d'inducció**, com a continuació de la formació inicial que acreditarà com a docent, on els novells puguin construir coneixement pràctic i completar la seva identitat docent a nivell personal, professional i social.
3. Establir com a **requisit per accedir a l'exercici de la docència** en tot tipus de centres educatius haver estat acreditat com a docent mitjançant un període d'inducció en centres de titularitat pública o concertats reconeguts com a centres d'acreditació docent.
4. Per assegurar la qualitat i la realització satisfactòria del període de formació proposat és necessari disposar d'un **marc de política comú** i un marc de referència per a les competències docents per les diferents fases formatives.

10. La recerca educativa, també al servei de les escoles: models emergents per la millora de l'impacte de la recerca

Xavier Martínez-Celorrio, assessor del Ministeri d'Educació i Formació Professional

xmcmartinez@gmail.com

La recerca educativa pot aportar diversos beneficis a les escoles i al sistema educatiu, entre d'altres: a) **millora el disseny de les polítiques educatives** basades en evidències contrastades; b) permet emprendre **innovacions**, metodologies i canvi educatiu més ben fonamentades, d'eficàcia contrastada i més fàcilment replicables; c) proveeix continguts, estratègies i metodologies en que són **formats els docents** alhora que adquireixen la capacitat per entendre i fer recerca en i per les escoles; d) nodreix un debat públic més consistent, rigorós i enriquidor, **no ideologitzat**, sobre les aportacions de la recerca; e) millora la **qualitat del sistema**, associada als resultats de la recerca i a la integració efectiva de la recerca als equips docents i la resolució de desafiaments de la pràctica; f) incrementa l'**equitat** dels resultats d'ensenyament-aprenentatge, des d'una recerca educativa ben connectada amb les necessitats que plantegen els alumnes socialment desfavorits i amb necessitats especials de suport.

A diferència d'altres països del nostre entorn (i.e. Anglaterra), a Catalunya existeix una clara distància entre, per un costat, el sistema educatiu i els centres escolars i, per l'altre, el món de la recerca i les evidències de coneixement. Això provoca que es perdin les potencialitats assenyalades més amunt. Per trencar aquesta distància, és necessari apostar per un **sistema integrat de R+D+i educativa** que investigui, avaluï i transfereixi resultats i coneixements destinats a la millora de les escoles, a la resolució de problemes, a la transició a nous entorns digitals i a la fonamentació d'una nova governança escolar més eficient i racional.

Mesures:

1. Elaborar un **Llibre blanc** sobre l'estat, l'impacte i les potencialitats d'un sistema català de R+D educativa, amb la participació de l'administració, universitats i entitats que mobilitzen coneixement. Aquest llibre blanc hauria de ser la base per a un **Pla nacional de R+D educativa** que programi el conjunt d'accions que han de permetre fer efectiu un model integrat de recerca i educació.
2. Llistar les temàtiques de recerca i les **evidències internacionals** considerades més rellevants i prioritàries tant pel professorat com pels objectius de la política educativa.
3. Promoure **xarxes de mestres i de comunitats** de pràctica per intercanviar experiències, per incubar nous projectes o per fer petites recerques conjuntes amb els **grups acadèmics** de recerca.
4. **Incorporar la dedicació a la recerca del professorat** com a temps de treball, facilitant els permisos individuals de formació i recerca, i incorporant-la com a requisit en els concursos-oposició d'equips directius i inspectors.